

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (1 - 6 ขวบ) เป็นกระบวนการพัฒนาการ เรียนต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิตของเด็ก เป็นช่วงของชีวิตที่มีความ สำคัญมากเพราะ เด็กมีการเจริญเติบโต และมีพัฒนาการสูงที่สุดของระยะนี้ นักจิตวิทยา พัฒนาการยอมรับว่าในช่วงอายุ 1 - 6 ขวบ เป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ในชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อชีวิตในอนาคตของเด็กเป็นอย่าง ยิ่ง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 8) กิติยาดี บุญชื้อ และคณะ (2523 : 39) ได้กล่าวว่า การสอนระดับก่อนประถมศึกษาควรมุ่งเน้นการฝึกความพร้อมด้านต่างๆ การสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตลอดจนทัศนคติที่ดีให้แก่เด็กมากกว่าจะมุ่งเน้นความรู้ ทางวิชาการ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้อยู่แล้วเมื่อเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 25) ที่กล่าวถึงความมุ่งหมาย ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่า ควรเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ทัศนคติและนิสัยของเด็กจากการเล่นและการทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อปลูกฝังให้เด็ก มีลักษณะนิสัยที่ดีงาม รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม งามซึ่งเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวได้ด้วย

เด็กอนุบาลเมื่อมาโรงเรียนเป็นครั้งแรกส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านลักษณะนิสัย มากมายและแตกต่างกัน เด็กจำนวนมากไม่ค่อยคุ้น เพราะเป็นประสบการณ์ใหม่ เด็ก บางคนอาจก้าวร้าวต่อวัยหรือผลักใสเด็กที่เล็กกว่า แย่งของเล่นจากเด็กอื่น ฯลฯ เป็นปัญหาที่ครูอนุบาลมักจะประสบอยู่บ่อยๆ การอบรมให้เด็กรู้จักการผลัดกันเล่น แบ่งปันสิ่งของไม่หวงไว้เล่นคนเดียว จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเข้าใจและแก้ไข วยธรรมชาติของคนย่อมชอบให้เด็กเดือนสั่งสอนอย่างสุภาพนุ่มนวลมากกว่าการบังคับ หรือลงโทษ เด็กก็เช่นเดียวกันการจะแก้ลักษณะนิสัยให้ได้ผลดีนั้น ก็น่าจะ ได้จัดกิจกรรม

าให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้วปรับตัวเสียใหม่ กิจกรรมที่จะฝึกลักษณะนิสัยได้ดีจึงต้อง เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบทำซึ่งได้แก่การเล่นนั่นเอง (ราตี ทองสวัสดิ์ 2526 :

362 - 364)

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล หมายถึงการจัดให้เด็กได้เล่นทั้งงาน กิจกรรมเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งเป็น การสอนเนื้อหาวิชาจากแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ และในกิจกรรมการเล่นโดยเสรี มีความหมายครอบคลุมตั้งแต่การจัดสถานที่ สิ่งของ เครื่องเล่น โดยจัดให้เหมาะแก่เวลา วัยของเด็กและจัดให้เป็นไปตามแนวแห่งความ สนใจของเด็กเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้นและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเตรียม เด็กให้เจริญเติบโตพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2523 : 1 - 2) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น ของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 1) ที่กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก อนุบาล ครูควรคำนึงถึงลักษณะวิชา สภาพของผู้เรียน ความต้องการของผู้เรียน ฯลฯ เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล ควรจัดในลักษณะ "การเล่นปนเรียน" ซึ่ง จะสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในวัยนี้มากที่สุด และในการสอนก็ควรจัดในรูป ของการเตรียมความพร้อมหรือการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดจาก การเล่น การกระทำ และการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับความคิด เห็นของ ประสพศรี อึ้งถาวร (2526 : 274) ที่กล่าวว่า การเล่นและของเล่น เป็นเรื่องสำคัญ การเล่นที่ดีจะช่วยในการพัฒนาสติปัญญาเด็กได้อย่างมาก เด็กอนุบาล เป็นกลุ่มที่ไม่ควรเร่งในการเรียนอย่างจริงจัง แต่ควรจะให้การเรียนรู้ที่แทรกอยู่ ในการเล่นแบบต่างๆ มากกว่า ดังนั้นเด็กที่เข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ควร จะเลือกโรงเรียนที่ไม่เร่งเด็กมากเกินไป บ่อยๆ ให้เด็กได้เรียนไปด้วยเล่นไปด้วย และพยายามส่งเสริมเด็กให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ตามพัฒนาการของเด็ก แต่ละวัย

เนื่องจากการเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กอนุบาลมาก ดังนั้นใน การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาลครูจึงควรหาวิธีส่งเสริมให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธี ทั้ง นี้เพื่อให้การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า และสามารถสร้างเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ

ให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสม (เยาวยา เดชะคุปต์ 2528 : 35) ซึ่งแนวการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อาจศึกษาได้จากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือคู่มือครูอนุบาล ซึ่งเสนอแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาลเป็นรายสัปดาห์แบบบูรณาการ กำหนดจุดประสงค์ กิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผล เป็นแนวสำหรับให้ครูอนุบาลนำไปปรับที่การจัดกิจกรรมประจำวัน โดยนำเนื้อหาของแต่ละสัปดาห์ไปย่อยเป็นวันและคาบต่อไป คาบหนึ่งๆ ไม่ควรเกิน 20 นาที ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมซึ่งได้เสนอแนะไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : คำแนะนำการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 2) นอกจากนี้ อีระพร อูวรรณโณ (2526 : 121) ยังได้เสนอแนวการทำบันทึกการจัดกิจกรรมประจำวันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลว่า มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. การเลือกกิจกรรม กับสื่อที่ใช้
3. การประเมินผล

การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมมีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็ก ครูอาจจัดได้ 2 แนว คือ

1. ครูสอนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ต่างๆ โดยตรง โดยครูอาจใช้วิธีการสาธิต การบอกกล่าว การแนะนำ การสนทนา การเล่าเรื่องเหตุการณ์หรือนิทาน การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การเล่นเกม เล่นละคร ร้องเพลง เป็นต้น ครูจะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
2. การสอดแทรกลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เข้าไว้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าครูจะจัดกิจกรรมใดๆ ให้แก่เด็กอนุบาลจะต้องคำนึงว่ากิจกรรมนั้นๆ ควรจะมีส่วนปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงาม และจะต้องไม่เป็นกิจกรรมที่อาจส่งผลให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่จัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น

งานการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล ครูจะต้องใช้ ทั้ง 2 แนวทางประกอบกัน เช่น การเล่นเกมของเล่นของเด็กอนุบาลซึ่งได้แก่ การเล่นเกม การเล่นเกมเครื่องเล่นต่อเสริม (บล็อกไม้หรือพลาสติก) การเล่นเกมการศึกษา การเล่นเกมตามมุมต่างๆ ในห้องเรียน การเล่นเกม และการเล่นเครื่องเล่นสนามและเกมต่างๆ ช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักร่วมมือ แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับและเป็นมิตรกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นระเบียบ รู้จักรักษาของเล่นและมีความรับผิดชอบ (มุสตี กุญอินทร์ 2526 : 50 - 52)

ราศี ทองสวัสดิ์ (2525 : 387) ให้คำจำกัดความของลักษณะนิสัยในการเล่นว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ได้ทำซ้ำๆ กันหลายๆ ครั้ง ในขณะที่เล่นจนเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยจากการเล่นเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยการฝึกฝนจากครู ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบอันสำคัญในการจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมแก่เด็กอนุบาล ลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ควรสร้างเสริมให้แก่เด็กอนุบาล ได้แก่

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ความสามัคคี
3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎระเบียบกติกาที่วางไว้
5. ความอดทน
6. ความเสียสละ
7. การรู้แพ้รู้ชนะและการให้อภัย
8. การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน
9. การรักษาความปลอดภัยในการเล่น
10. แก้ปัญหาได้

นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2531 : 17) กล่าวว่า การเล่นจะสร้างเสริมนิสัยที่ดี เช่น การรู้จักรักษาของ ความมีระเบียบ รู้จักเวลาเล่น เวลาเรียน เวลาพัก นอกจากนี้ของเล่นยังจะช่วยสร้างเสริมสังคมนิสัยแก่เด็ก เช่น เมื่อผู้อื่นเล่นของเล่นอยู่จะยื้อแย่งไม่ได้ ต้องอดใจได้รอได้ หรือถ้าอยากเล่นก็ต้องรู้วิธีพูดดีๆ ขอเล่นด้วย ซึ่งเป็นการฝึกด้านสังคม การเข้ากลุ่มพวก

จากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล พ.ศ. 2528 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. เด็กสามารถเล่นเครื่องเล่นสนามได้ถูกวิธี
2. เด็กสามารถพลัดเปลี่ยนแบ่งปันกันเล่น และรู้จักรอคอยตามลำดับ
3. เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมการเล่นที่เด็กต้องการได้
4. เด็กสามารถเล่นตามลำพังหรือเล่นร่วมกับเพื่อนได้โดยไม่ทะเลาะกัน
5. เด็กเล่นได้ถูกวิธีและปลอดภัย
6. เด็กไม่แย่งกันเล่น
7. เด็กเล่นเครื่องเล่นอย่างระมัดระวังรักษาของเล่น
8. เด็กเล่นและเก็บของเข้าที่ได้อย่างถูกต้องหลังจากเลิกเล่น
9. เด็กทำกิจกรรมโดยไม่ละทิ้ง
10. เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

จากคำกล่าวของนักวิชาการและจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล พ.ศ. 2528 ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าลักษณะนิสัยในการเล่นที่ครูอนุบาลควรสร้างเสริมให้แก่เด็กอนุบาล ควรเน้นลักษณะนิสัยต่อไปนี้เป็นพิเศษ คือ

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้
3. ความรับผิดชอบ
4. การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน
5. การรักษาความปลอดภัยในการเล่น
6. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้แก่เด็กอนุบาล จะมีผลดีต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมโดยตรง การที่ครูซึ่งอยู่ใกล้ชิดเด็กช่วยจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเล่นและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นให้เด็กจะทำให้เด็กเข้าใจตนเองและสังคมที่เด็กอยู่ มีเจตคติที่ดีสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ ซึ่งลักษณะนิสัยที่ดีเหล่านี้จะส่งผลต่อสังคมโดยรวมด้วย (มุสดี กุญอินทร์ 2526 : 44 - 45) ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กอนุบาล และความสำคัญของครูซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอันสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ในการเล่น จึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล การวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ช่วยให้ทราบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลในลักษณะใดบ้าง มีการสร้างเสริมมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นส่วนประกอบในการจัดประสบการณ์การเล่น และเป็นแนวทางสำหรับครูในการปรับปรุงการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาการเล่นที่พึงประสงค์ เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีและปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นการวางพื้นฐานที่มั่นคงแก่ชีวิตของเด็กอนุบาลเพื่อเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมตั้งแต่วัยเริ่มต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลของครูในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลของครู จำแนกตามระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอนของครู

สมมติฐานของการวิจัย

มุสดี กุฎอินทร์ และคณะ (2526 : 45 - 46) กล่าวถึงการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กอนุบาลว่า ครูอนุบาลควรมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเพื่อจะได้จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ขณะที่เด็กเล่นกับเพื่อนๆ เด็กจะค่อยเรียนรู้ว่าจะต้องผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนของเล่นกัน ไม่หวังไว้เล่นคนเดียว รู้กติกาในการเล่น ยอมรับบทบาทของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อการเล่นตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายในการเล่นแต่ละครั้งหรือทุกครั้ง หลังจากเล่นของเล่นเด็กจะรู้จักเก็บของเข้าที่อย่างเป็นระเบียบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ประภาพรพรณ สุวรรณสุข และเสชา ปิยะอัจฉริยะ (2530 : 2) ที่กล่าวถึงบทบาทของครูอนุบาลว่าครูอนุบาลมีบทบาทเกี่ยวกับการเล่นของเด็กในด้านกาหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผนการเล่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินและการแนะนำผู้ปกครอง

ซิลเวสเตอร์ (Silvester อ้างถึงใน วินัย จันทรหอม 2528 : 29) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติที่มีต่อการพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 172 คน พบว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานด้านพลศึกษาส่วนใหญ่จะปล่อยให้ให้นักเรียนเล่นตามลำพัง เพราะไม่มีหลักการและวิธีสอนพลศึกษา ส่วนครูที่ได้ศึกษาวิชาพลศึกษามาโดยตรงจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษา มีความเข้าใจในหลักการและวิธีสอนพลศึกษาได้ดีกว่า

ส่วนนภวรรณ มายะการ (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเรื่อง บทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เปรียบเทียบบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนพบว่า เมื่อเปรียบเทียบครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีแล้ว ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทุกค่านิยม ส่วนประสบการณ์การสอนเปรียบเทียบครูที่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 9 ปี กับครูที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ

.05 โดยครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 9 ปี

จากหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าการศึกษาระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลก็เช่นเดียวกัน ครูอนุบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล ดังนั้นครูอนุบาลจึงต้องมีเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งกิจกรรมการเล่นนั้นสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นนิสัยได้ ระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอนของครูอนุบาลจึงมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า

1. ครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี
2. ครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยกับครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
3. ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับ 6 ปีขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลควรสร้างเสริมให้แก่เด็กอนุบาลได้แก่

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้
3. ความรับผิดชอบ
4. การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน
5. การรักษาความปลอดภัยในการเล่น
6. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

2. การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลนั้น ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปรด้านระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอนเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าคำตอบที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามของครูอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเสริม หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการอบรมสั่งสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กของครูอนุบาล

ลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด็กอนุบาลควรแสดงออกในขณะที่เล่นที่ครูอนุบาลควรสร้างเสริมให้แก่เด็ก ได้แก่

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การแสดงความมีน้ำใจของเด็กในขณะที่เล่น เช่น การแบ่งปันของเล่น ยอมให้เพื่อนเข้ามาเล่นด้วย ชักชวนเพื่อนที่มีปัญหาด้านสังคม เล่นกับเด็กอื่นมาเป็นพหุมาเล่นด้วย เป็นต้น

2. ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบกฎกติกาที่ครูกำหนดไว้ในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น รู้จักรอคอยตามลำดับก่อน-หลัง รู้จักการเป็นผู้นำ-ผู้ตาม ขณะเล่นไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่นำของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ออกไปจากมุมหรือศูนย์การเรียนหรือโต๊ะที่จัดกิจกรรมนั้นๆ เป็นต้น

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่เด็กรู้หน้าที่ของตนเอง เช่น เก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ ที่เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมมาให้เรียบร้อย เมื่อเล่นเสร็จแล้วทุกครั้งหรือหมดเวลาเล่น เด็กทำกิจกรรมที่ตนเองเลือกเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงไปเล่นหรือทำกิจกรรมอื่น เป็นต้น

4. การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน หมายถึง การใช้คำสุภาพ เช่น ครับ ค่ะ ขอคุณ ขอโทษ เป็นต้น ในขณะที่เล่นหรือทำกิจกรรมของเด็กอนุบาล ซึ่งเด็กจะนำคำสุภาพที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูอนุบาลมาใช้ในการสนทนาขณะเด็กเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เป็นประจำ

5. การรักษาความปลอดภัยในการเล่น หมายถึง เด็กรู้จักระมัดระวังตนเองขณะเล่นโดยเรียนรู้วิธีเล่นเครื่องเล่นทุกชนิดทั้งประเภทนวมและกลางแจ้งอย่างถูกวิธี เพื่อความปลอดภัยจากครูอนุบาล ปฏิบัติตามกฎกติกาของการเล่นอย่างเคร่งครัด เช่น การเล่นราวไต่ ต้องใช้มือทั้งสองข้างจับราวไต่ขณะปีนป่าย ไม่ยืนบนชิงช้า ฯลฯ

* 6. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา หมายถึง เด็กรู้จักที่จะเลือกกิจกรรมหรือของเล่นด้วยตนเองตามความพอใจหรือความสนใจจากกิจกรรมหลายๆ อย่างที่ครูจัดให้แก่เด็ก รู้จักแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เด็กต้องการเล่นเครื่องเล่นสนาม ของเล่น หรือทำกิจกรรมอย่างเดียวกันซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าผู้ประสงค์จะเล่นหรือทำกิจกรรมนั้น เด็กๆ อาจแก้ปัญหาโดยการผลัดเปลี่ยนกันเล่นตามลำดับก่อน-หลัง เด็กบางคนอาจแก้ปัญหาโดยยอมเสียสละแก่เพื่อนแล้วเปลี่ยนไปเล่นหรือทำกิจกรรมอื่น เป็นต้น

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการอบรมสั่งสอนซึ่งสอดแทรกอยู่ในการสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นทั้งในและนอกห้องเรียนให้แก่เด็กของครูอนุบาล โดยมุ่งเน้นให้เกิดลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ ทำให้เด็กรู้จักควบคุมพฤติกรรมการเล่นของตนเองในขณะที่เล่นได้เหมาะสม

เด็กอนุบาล หมายถึง นักเรียนชายหญิงอายุ 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ครูอนุบาล หมายถึง ครูที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

โรงเรียนอนุบาล หมายถึง โรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ทั้ง 24 เขตของกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่น
2. ศึกษาจุดประสงค์ การจัดกิจกรรมการเล่น สื่อและการประเมินผลจากหนังสือแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ และคู่มือครูอนุบาล ของ ลัดดา นิละมณี
3. สังเกตและสัมภาษณ์ครูที่สอนชั้นอนุบาล เกี่ยวกับแนวการจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นให้แก่เด็ก เพื่อเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดทำให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาล ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำหรือข้อความ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กอนุบาล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่าตามแบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของครูอนุบาลผู้ตอบแบบสอบถามในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

5. ทดลองใช้แบบสอบถามในข้อ 4 แล้วนำกลับมาแก้ไขและปรับปรุง แล้วนำมาใช้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามไปสอบถามตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูอนุบาลจำนวน 317 คน ที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยวิธีแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์

7. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยหาความถี่เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

8. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบการปฏิบัติของครูที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล

2. เป็นแนวทางการปรับปรุงและสนับสนุนให้ครูอนุบาลได้มีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เป็นแนวทางแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
ในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เอื้อต่อการสร้างเสริม
ลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย